

Эй Навоий, жон олиб
дебди берай коминг волек,
Дам урма олмон ала
ҳоли бу олгу бергудий
НАВОИЙ

Одамлар ҳаёт муммом-
лари олдида ожиз колган-
ларида янги қонулар тү-
кишига тушадилар. Ваҳо-
ланки, ҳаёт қонуни азал-
дан битта — ол ва бер. Ол
дунё, бер дунё. Колган-
лари эса унга ё таҳавву-
рона изоҳ, ё тақабурона
ямоқ...

Одам турмушнинг се-
винчи қайдану ўқинчи
қайданинни излаб то-
полмагачи, уларни «ол-
бер»га йўйиб, ҳаётга бо-
зор деб ном кўйди.

Одам — Яраттанинг илк
сўзи, бер — одамнинг. Ол,
деб Яраттан тундан кунни
ажратиби. Одам, деб у тобу
тошини, дарахтларни, дар-
ларни, охирги куни эса
одамни яратиди. Одам
яратилган заҳоти, жон
бер, дебди. Яраттан ико-
бат билуб унга жон бери-
би. Одам, макон бер, деб-
ди. Яраттан унга беҳишт
бериби. Кейин одам насл
бер, мол бер, давлат бер,
шон бер деб сўрабди. Яраттан
тааммул килиби. Бериди. Одамнинг наф-
си тўймабди. У Яраттан
даргоҳини забт этишига аҳд
килиби. Одамнинг бу
шакоқлиги Яраттана ёқ-
мабди ва одамлар тилини
аралаш-кураш қилиб
юбориби... Аммо одам
«бер»дан кечмади. Умри-
нинг сўнгиги даққасида
ҳам у Умброкийга ҳасадо-
на, яна бер кун, ҳеч бўл-
маса яна бир даққа умр
бер, деб сўрагани сўра-
ган...

— Нафс курсин, нафс!
У, ўт бўлса ҳам бер, сув
бўлса ҳам бер, дейди.
Кўйид берсанг Химолайн
кемиради. Шунинг учун
ҳалқ айтади: Нафсим ме-
нинг балодур, ёнэр ўтга
соладур.

Сўзлэтган ҳам нафс,
бўзлэтган ҳам нафс. Тил-
га шайтон кувват берса,
билингки, дилга шайтон
кудрат бўлиди. Нафс ҳа-
тто Яссавини ҳам фарёд
эттирган:

Нафсим мени ўйдан
урб ҳор айлади,
Термултириб
халойикка зор
айлади.
Зикр айттириб
шайтон бирла ёр
айлади.

«Ол»дан кечиш осон,
«бер»дан кечиш кийин. Чун-
ки «бер»дан кечтган заҳоти
одам олғирларга текин ем
булишини яхи билади.

Бериди «бер»га датвогар-
сан, олиб-чи? Якка ўзингга
аён.

«Бер»га ўрганганд оғиз
«олни айтолмас.

Мавлоно Румий ёзибди:
«Бўй бермоска ўрганганд,
олмоқча эмас». Афсус, до-
нишманд бу зикна дунёни
эрта саҳиҳ кўриби.

Мавжудид қонуни: бер-
инг бор — оларинг бор, бе-
раринг йўқ — оларинг йўқ.

аёллар ҳам, бозор ҳам
«бер»ни севади ва беради-
гани севади.

Аёллар кайфияти — бозор
нарх-навосининг ифодаси.

Ахлим қош-ковоғини солиб
менга таъна билан тикилса,
билимларни, бозорда нарх-на-
во яна ошиби.

Бозор шароитида эркани

«Ол»дан кечиш осон,
«бер»дан кечиш кийин. Чун-
ки «бер»дан кечтган заҳоти
одам олғирларга текин ем
булишини яхи билади.

Бериди «бер»га датвогар-
сан, олиб-чи? Якка ўзингга
аён.

Бозор шароитида эркани

деганда олиб яша, бер де-
гандада бериб. Аммо оларинг
берарингдан тўрт карра зиёд
бўлсин. Яна шунда яшаш
услуби эзмайди.

Бозорнинг ахлоқи — со-
тиш. Тезроқ ва кўпроқ со-
тиш.

Тўғри, бозорга чиқкан оч
колмайди. Бирок ҳамма бозор-
га чиқса фарзандлари
мизга ким ҳарф танитиди?

— Гавданга қара, — деб-
ди кампир барзанги йигит-
га, — Ҳожимуқонни йика-
сан. Юмушинг пуфак со-
тиш.

эзадигани бер, бер, бер
дайдиган хотин, аёлни эза-
дигани бер деганда ма, ол
демайдиган эр.

жаҳлдордан танбех эшишиб
ё дакки еб топган маши-
ми иккى дакиқада бозор-
га ташлаб чиққанимда ҳа-
дислардаги кўйидаги башо-
ратни алам билан эс-
тимайлан: Шундай замон ке-
ладики, унда одамлар ҳа-
лол йўл билан ризк-рўз то-
паётларни ёки ҳаром йўл билан,
фарқига бормай кўярлар.

«Бозорга ҳалол сотовчи-
лар керак» (эълондан) Бозор-
нинг хушид киладиган ҳам ўзим,
хушид киладиган ҳам ўзим, — дебди
кабоб ҳаридорлари кўпли-
гидан гердайиб. Олов кў-
тирилган экан, ва коп-кора
кўмигра айланиди. — Ба-
рибир оладигани топилади,
сал нархими туширам, сал...

— Бунча йилтиллайсан?

— дебди оддий катик «На-
полеон».

— Дунё йилтиллаганини
ки, оғани. Сен йилтиллай
олмайсан, шу боис нар-
хинг ҳам доим паст.

— Бунчалик хидинг бад,
— дебди кулуғин чимичи-
га.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

Мундок ўйлаб кўрсам,
мен ҳам унча-мунча нарса-
ни кўриб, ачна-мунча нарса-
ни билб қўйиман. Ма,

ол, деб Яратган ҳар бир
кунинг ва ҳар бир онингни
сирил нигоҳи билан кузати-
б, киммишларнинг шуку-
ру савоб ва куфура гуноҳга
кетиди.

— Ҳидим бад бўлса-да,
кишу ёз бозордам.

